

Asım'ın Nesli, Bugüne Tesirleri ve Eğitim Değeri

Neslihan KARAKUŞ*

GiriŐ

Mehmet Âkif Ersoy hakkında k¼¼k bir araştırma yapıldığında hakkında yazılmış y¼¼lerce makaleye ulaŐılabılır. B¼¼t¼¼n hepsinde bulunabilecek ortak n¼¼anslar ise Őyledir: d. 20 Aralık 1873, İstanbul - ö. 27 Aralık 1936, İstanbul. Baba tarafından Arnavut, anne tarafından Özbek asıllı Türk olan MeŐrutiyet d¼¼nemi Şairi, veteriner hekim, öğretmen, vaiz, hafız, Kur'an mütercimi, y¼¼z¼¼c¼¼, milletvekili. Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal marşı olan İstiklâl Marşı'nın g¼¼ftekârıdır. “*Vatan Şairi*” ve “*milli Şair*” ünvanları ile anılır. Bu birkaç c¼¼mle nasıl bir insanla karŐılaŐıldđı hususunda fikir sahibi olmak için yeterlidir. *Safahât*; Mehmet Âkif'in farklı zamanlarda neŐredilmiŐ olan yedi kitabının bir arada basıldığı eserinin adıdır ve “safhalar” anlamına gelmektedir. Âsım; *Safahât*'ta yer alan yedi kitaptan altıncısıdır. İçerik olarak; vatani kurtaracak olan neslin özelliklerini anlatmakta ve bu hususta bir yol göstermektedir. Kitapta “nesl-i hazır” olarak nitelenen Âsım'ın nesli; yüksek irade sahibi, Avrupa'da ilim tahsil edip memleketine d¼¼nm¼¼Ő,¼¼n mak¼¼s talihini deđiŐtiren reformculardan oluŐan bir nesildir. Eserde fizikî ve ruhî hasletleri anlatılan Âsım, gerçek bir m¼¼nevverdir.

Dikkati çeken bir diğer husus da Âsım ile Âkif'in; fizikî ve ruhî aıllardan benzerlikleridir. Âsım, Şairi bunu s¼¼yleme de ona ümit bağlayan ve onu hayata kazandıran Őairine çok benzemektedir. Bu benzerliklere, Âsım'ın özellikleri anlatılırken değinilecektir. İlk olarak; “*Mehmet Âkif, kurtuluşu neden Âsım'ın*

* Yard. Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fak¼¼ltesi Türkçe Eğitimi B¼¼l¼¼m¼¼-İSTANBUL

neslinde görmektedir” sorusuna cevap aranmalıdır. Bu sorunun izahı ile o günün şartlarında Âsım'ın önemini anlarken; bugünün “nesl-i hazır”ı hakkında da fikir teatisi yapmak imkânı doğacak, böylelikle ideal yoksunu yeni nesil için ideal bir kahraman olan Âsım, biraz olsun hatırlanacaktır.

Araştırmanın Problemi

Mehmet Âkif Ersoy'un ideal genç tipi olan Âsım, günümüz gençliği tarafından kabul görmüş bir kahraman değildir. Çünkü bugünkü gençlik onu tanımamaktadır. Bu durumda cevabı aranacak soru şu olmalıdır: Âsım'a, şairi tarafından yüklenen rol düşünüldüğünde; Âsım'ın sahip olduğu maddî-manevî özellikler bugünün gençleri için bir model teşkil ediyor mu/etmeli mi?

Araştırmanın Amacı

Çocukluktan yetişkinliğe geçişte her ergen kendine bazı kişi veya kişileri rol model seçer. Onun gibi olmak, onun gibi konuşmak, onun gibi giyinmek, onun gibi gülmek, onun gibi yürümek, onun sevdiği şeyleri sevmek, sevmediklerinden nefret etmek; kısacası onun gibi yaşamak ister. Bu kişi annesi olabilir, babası olabilir, öğretmeni olabilir, akrabalarından veya komşulardan biri olabileceği gibi bunların dışında bir televizyon yıldızı veya roman kahramanı da olabilir. Araştırmanın amacı; Kurtuluş Savaşı yıllarının idealize edilmiş genç tipi Âsım'ın sahip olduğu değerlerin bugünkü genç nesillere aktarılmasına katkı sağlamaktır.

Sınırlılıklar

Bu çalışma;

- İdealize edilen genç tipinin özelliklerini tespit etmek ve bugünkü nesil için olabilecek katkılarını belirlemek amacıyla; *Safahât*'ın 6. kitabı olan Âsım ile
- Küçükçekmece Göktürk İlköğretim Okulu 7. sınıf öğrencileri arasından random metoduyla seçilen 50 öğrenci ile sınırlı tutulmuştur.

Yöntem

Araştırmada tarama araştırması yöntemi kullanılmıştır. Tarama araştırmaları; aynı soruyu cevaplayan çok sayıda cevaplayıcı örnekleri, birçok değişkeni ölçer, birden fazla hipotezi test eder ve geçmişteki davranışlar, deneyimler ya da özelliklerden zaman sırasıyla ilgili çıkarım yapar (Neuman, 2006: 400). Bu yöntem çerçevesinde belirlenen ilköğretim okulunda öğretim gören belli sayıdaki öğrenciye bir anket uygulanmış ve anketin cevapları SPSS programı yardımı ile yorumlanmıştır.

Verilerin Toplanması

“Varolan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belge tarama denir. Belge tarama, belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar” (Karasar, 2000: 183). “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve şimşek, 1999: 140). Bu araştırmada verilerin toplanmasında belge tarama yöntemi ve doküman incelemesine ek olarak öğrencilere uygulanan anketler kullanılmıştır. Yapılan anket çalışması ile elde edilen bilgiler yorumlanmıştır.

Araştırma Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın çalışma evreni, olasılık dışı örnekleme türlerinden olan, amaçlı (purposive) örneklemeye göre belirlenecektir. Yargısal örnekleme olarak da adlandırılan, amaçlı örneklemede araştırmacı kimlerin seçileceği konusunda kendi yargısını kullanır ve araştırmanın amacına en uygun olanları örnekleme alır (Balcı, 2005: 90). Yani amaçlı örneklemede; örnekleme anakütle içinden bilgi edinmek istenen özelliği temsil edecek birimleri ayırmak suretiyle belirlenir. Bu çerçevede araştırmanın evrenini; 7. sınıf öğrencileri, örneklemini ise 7. sınıf öğrencilerinden random metodu ile seçilen 50 kişilik bir öğrenci grubu oluşturmaktadır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde Mehmet Âkif’in idealize ettiği genç tipi Âsım’ın özelliklerine yer verilecek, sonraki bölümde ise ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Mehmet Âkif ve Âsım ile ilgili görüşleri yorumlanacaktır.

Âsım'ın Kişiliği

İmanı sağlam, inançlı bir kahramandır.
 Top tüfekten daha sık, gülle yağın mermiler
 Kahraman orduyu seyret ki bu tehdîde güler!
 Ne çelik tabyalar ister, ne siner hasmından;
 Alınır kal'a mı göğsündeki kat kat imân?
 Hangi kuvvet onu, hâşâ, edecek kahrına râm (Safahât, 2011: 478).
 Güzel ahlâklı, marifet sahibi, faziletli bir insandır.
 Hadi tahsilini ikmale tez elden, hadi sen!
 Çünkü milletlerin ikbâli için, evlâdım
 Marifet bir de fazilet... İki kudret lazım
 Marifet, ilkin ahaliye saadet verecek
 Bütün esbabı taşır sonra fazilet gelecek (a.g.e., 496).

Haksızlıklar karşısında susmayan, zalime zulmünü haykıran, özgürlüğüne düşkün, sağlam karakterli bir gençtir.

Zulmü alkışlayamam, zâlimi asla sevemem.
 Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem.
 Biri ecdâdıma saldırdı mı, hattâ, boğarım...
 -Boğamazsın ki!
 - Hiç olmazsa yanımdan koğarım.
 Üç buçuk soysuzun ardında zağarlık yapamam;
 Hele hak nâmına haksızlığa ölsem tapamam
 Doğduğumdan beridir âşığım istiklâle.
 Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lâle (a.g.e., 447).

Batıda ilim tahsili yapıp, vatanına dönen ve milletinin kurtuluşu için didinen bir vatanperverdir.

Sâde Garb'ın, yalnız ilmine dönsün yüzünüz.
 O çocuklarla beraber gece gündüz, didinin.
 Giden üç yüz senelik ilmi tez elden edinin.
 Fen diyârında sızan nâ-mütenâhî pınarı,
 Hem için, hem getirin yurda o nâfi' suları (a.g.e., 498).

Geleceğe ümitle bakan, bütün güçlüklerin üstesinden bu ümit ile çalışarak gelineceğine inanan bir nesildir.

Bir ışık gösteren olsaydı eğer, tek bir ışık,
Biz o zulmetleri bin parça edip çıkmıştık.
İki üç yüz senedir serpemiyor bizde şebâb;
Çünkü biçârenin âtîsine îmânı harâb (a.g.e., 457).

Şimdi kurtarmak için azmedelim, kurtarıyoruz:
Verelim gel de şunun kalbine bir canlı ümîd (a.g.e., 459).

Oturup dil dökecek yerde gidip döksene ter!
Bin çalış gâyen için, bir kazan ömründe yeter (a.g.e., 460).

Temiz kalpli, derin düşünceli, yüce bir ruha sahiptir.
Yalnız göğsünün eb'âdı mı sandın yüksek?
İnde a'mâkına bir bak, ne derinmiş o yürek!
Dalgalandıkça içinden taşan îman denizi,
Dökülen hisleri gör: incilerin en temizi (a.g.e., 483).

Sorumluluk sahibi, hassas ve çevresine karşı duyarlı bir gençtir.

Ben sefaletten ölürken seni sıkmazsa refah,
Hak erenler buna ummam ki desin: Eyvallah!
Şöyle bir bak: Ne harâb ortalığın manzarası...
Ama hiç deşme sakın, çünkü yürekler yarası (a.g.e., 486).

Kanayan bir yara gördüm mü yanar tâ ciğerim,
Onu dindirmek için kamçı yerim, çiftte yerim.
Adam aldırma da geç git, diyemem, aldırırım.
Çiğnerim, çiğnerim, hakkı tutar kaldırıyorum (a.g.e., 447).

Âsım'ın Neslinden Beklenenler

Türk Edebiyatında ve kültüründe pek çok şâir, oğullarının şahsında gençliğe nasihatlarda bulunmuştur. Âsım, Âkif'in oğlu değildir. Köse İmam'ın oğludur. Şâir, gençlerde görmek istediklerini Âsım'ın şahsında canlı bir örnek olarak anlatmış ve kitabının birinin adını da *Âsım* koymuştur.

Âsım kitabında; memleketin hali, Türk insanının durumu, dertleri konularında Köse İmam ile şair uzun uzun konuşurlar. Sonunda Köse İmam ülkenin haline bakıp gelecekte ümidini keser (Yetiş, 2007: 141). Köse İmam'ın ümitsizliğine karşı, Âkif yeni nesilden son derece ümitvârdır; çünkü; *Âsım*'ı tanımış ve onun özelliklerinin farkına varmıştır. Ülkenin geleceğinin de ancak böyle bir neslin eline bırakılması gerektiğini düşünmekte; nesl-i hazırın azmi, çabası ve çalışması ile kurtuluşa erişileceğine inanmaktadır.

İnkılâb istiyorum, başka değil, hem çabucak.
Öne bizler düşüp, İslâm'ı da kaldıramazsak,
Nazariyât ile bir şeyler olur zannetme...
O berâhîni de artık yetişir dinletme (a.g.e., 495).

Âkif'in beklediği inkılâplar için en az yirmi yıl gerekmektedir. *Âsım* ve arkadaşları; Batıya gitmeli, Avrupa'nın ilmini öğrenmeli, bir gün evvel gidip bir saat evvel dönmelidirler. Ancak onlar Avrupa'dan ilim irfan sahibi gençler olarak ülkelerine döndükten sonra gerçek anlamda münevver olarak ülkelerinin geleceğinde söz sahibi olabileceklerdir.

Kurtuluş Savaşı yıllarının yıkık yapılarını ve kırık gönüllerini onarmanın formülünü bu modernleşme anlayışı ile izaha çalışan Âkif; sadece kendi dönemi için bir kurtuluş formülü vermemiştir. Onun anlattığı aslında bütün nesillere yayılması zorunlu bir davadır. Âkif'in ümit bağladığı “*Âsım ve nesli*” gelip geçici bir ilaç değil, bütün zamanların dertlerine derman olacak etkileyici bir reçetedir.

Türk Eğitim Sisteminin Model Aldığı Karakter ve Âsım

20. yüzyıl Türk edebiyatının başlarında iki büyük şâirin ortaya koyduğu ve geleceğe dair beklentilerin toplandığı iki farklı gençlik modeli söz konusudur. Bunlardan biri Tevfik Fikret'in oğlu Halûk, diğeri ise Mehmet Âkif'in arkadaşının oğlu olarak tanıttığı *Âsım*'dır.

Tevfik Fikret, *Halûk'un Defteri* isimli şiir kitabında, oğlunu topluma model olarak sunmaktadır. Onun modeli Halûk; pozitivist ve akılcıdır. Din,

maneviyat bu modelde yer almaz. “Türkiye’de eğitim sistemi, Halûk karakterini model almıştır. Bu modelde din vakıası, din ihtiyacı görmezden gelinmektedir. Gençlere sadece akıl, ilim ve fen telkin edilmektedir. Gençlerin maneviyat ihtiyacı ideoloji ile karşılanmaya çalışılmaktadır. Bütün ders kitaplarındaki telkinat bu yöndedir. Elbette Hıristiyan Halûklar istenmemektedir. Dinsiz Halûklar ise baş tacı edilmektedir. Fıtrata, yaratılışa aykırı olan bu durumun gençliği nasıl buhrana sürüklediği görmezden gelinmektedir. Gençliği yetiştirmek için baştan beri problemlili olan, problemi esas karakter tarafından hayatıyla ortaya konulan Halûk modelinden vaz geçip Âsım modelini esas almaktan başka çare yoktur.” (Doğan, 2007: 165).

Mehmet Âkif Ersoy’un Eğitime Bakışı ve Âsım’a Yüklelediği Rol

Cehâletin ne büyük bir düşman olduğunu Safahât’ta yeri geldikçe dile getiren Mehmet Âkif, memleketin içinde bulunduğu hale de bu yüzden düştüğünü vurgulamaktadır. Ona göre; Türk milletinin Batı medeniyetlerinden geri kalması Batının ilminin alınmamasından kaynaklanır. “Süleymaniye Kürsüsü’nde şâir, Müslümanların içinde buldukları durumu iyice tespit etmiş bir insan olarak, câmide halka hitaben konuşurken kurtuluşun Garb’ın ilmini almakla mümkün olacağını söylemektedir. Tabiatıyla bu alış veya Garb karşısındaki tavır, ne aşağılık kompleksinin esiri olmuş insanın ne de gözleri kapalı Batı’dan gelecek her şeyi reddeden Müslüman hâlidir. O, yıllardır içinde bulunduğu cehalet karanlığından kurtulmak isteyen fakat şahsiyetini kaybetmeyen bir tipi canlandırmaktadır.” (Yetiş, 1992: 138). Âkif milletini, yıllardır uyuduğu gaflet uykusundan uyanması gerektiğini, cehaletin nasıl hayatlarını sardığını öyle büyük bir ifade gücü ile anlatır ki; sözlerindeki büyü olayın büyüklüğünü gözler önüne serer:

Yıllarca, asırlarca süren uykudan artık,
Silkin de: muhâtindeki zulmetleri yak, yık!
Bir baksana: gökler uyanık, yer uyanıktır;
Dünya uyanırken uyumak maskaralıktır!
Eyvah! Bu zilletlere sensin yine illet...

Ey derd-i cehâlet, sana düşmekle bu millet,
 Bir hâle getirdin ki: ne din kaldı, ne nâmus!
 Ey sine-i İslâm'a çöken kapkara kâbus,
 Ey hasm-ı hakikî, seni öldürmeli evvel:
 Sensin bize düşmanları üstün çıkaran el (a.g.e., 243).

Âkif, Müslüman ülkelere yaptığı seyahatlere dayanan gözlemlerini ve tespitlerini “*Süleymaniye Kürsüsü'nde*” vâizin dilinden aktarmaktadır. Memleketin çeşitli dertlerini tespit eden, bunu yaparken çâreler de sunan vâiz; sözü açık bir şekilde okuma-yazma ve muallim meselesine getirir. Ona göre bir memleketi asıl kurtaracak olan muallimlerdir. Öğretmenlerin varlığı cehaletin bitmesi, birlik ve beraberliğin yeniden sağlanabilmesi, milletin aydınlanması için çok önemlidir; fakat öğretmenlerin şahsiyeti ve yetişmesi burada büyük rol oynamaktadır. Bu mesele bugün de halledilememiş bir konudur. Öğretmenliğin her hangi bir devlet memuriyetinden veya herhangi bir meslek grubundan farklı olduğu kabul ediliyor olsa da; öğretmen yetiştirme de bu hassasiyetin göz önünde çok da bulundurulmadığı dikkat çekicidir.

Mehmet Âkif'in eğitimle ve çocuk yetiştirme ile ilgili görüşleri de son derece önemlidir. Onun bir asır öncesinde dile getirdiği hususlar, bugün geçerliliğini daha derin yaralara dönüştürmüş olarak korumaya devam etmektedir. Hz. Ali'nin: “*Ciğerparelerinize yalnız kendi terbiyenizi giydirmeye çalışmayınız. İyiye hatırınızda olsun ki onlar sizin yaşamakta olduğunuz zamandan başka bir zaman için yaratılanlardır.*” (Yetiş, 1992: 155) sözünden hareket eden şâir, milletlerin istikbâlinin çocuklar olduğunu çok iyi bilir.

Âkif, ezbere karşıdır. Çocuklara hazmedebilecekleri bilginin verilmesinden yanadır. “*Hazmedilemeyen yemeklerin mideyi bozması, harap etmesi gibi; zihin de bu zorlamadan bozulacak, belki güçsüz düşecektir*” (Yetiş, 1992: 155). Şâirin, yabancı dil öğretimi ile ilgili de çok değerli görüşleri vardır. Örneğin: Arapça kâidelerin, Türkçe yazılmış kitaplardan öğrenilmesinin daha kolay ve tabii olduğunu, nazariye ile uğraşmak yerine tatbikata ehemmiyet verilmesi gerektiğini söyler. (Ersoy, 1910). Dil öğretiminde teorinin değil

uygulamanın öğrenime katkı sağlayacağını dile getiren şâirin, bir asır evvelinde sunduğu çözüm yolu bugün yeni anlaşılmış; fakat henüz tam anlamıyla uygulamaya geçilememiş bir mesele olarak güncelliğini korumaktadır.

Öğrencilere okutulacak ders kitapları ile ilgili görüşleri vardır: “Askerlerimizi yeni silahlarla donatmak ne ise çocuklarımızın eline zamana göre yazılmış kitapları vermek de aynıyla odur.” der ve öğretmenler için de öğrenciler için de günün şartlarına göre ders kitapları yazılması gerektiğini vurgular (Yetiş: 1992: 161).

Mehmet Âkif, gerek eseri *Safahât* ile ve gerekse çeşitli zamanlarda çeşitli dergilerde yayınlanan nesirleri ile eğitim konusunda çokça fikirler beyan etmiştir. Ona göre gelecek nesillerin kurtuluşuna vesile olacak yol eğitimden geçmektedir. Bu yolu açacak olan kişilerse Âsım ve arkadaşlarından başkaları değildir. Batının ilmini, irfanını öğrenip gelen Âsım ve arkadaşları Batıdan aldıkları ilim ile yaşadıkları toplumun kültürünü birleştirecek ve bu şekilde hem kültür aktarıcıları, hem de ilim aktarıcıları olarak yeni nesiller yetiştireceklerdir.

Araştırma Kapsamında Öğrencilere Sunulan Sorular ve Cevapların Değerlendirilmesi

Araştırma evreni ve örneklem başlığı altında belirtildiği gibi random (rastgele) metoduyla seçilen öğrencilere bazı sorular sorulmuştur. Bu sorular ve öğrencilerin cevapları aşağıdaki gibidir.

İstiklal Marşımızın şâiri Mehmet Âkif Ersoy’u tanıyor musunuz?

Bu soruya öğrencilerin; %88’i “evet tanıyorum”, %12’si “hayır tanımıyorum” cevabını vermiştir. 50 öğrenci içinden 6 kişiye karşılık gelen bu cevap 7. sınıf öğrencileri için düşündürücüdür.

Mehmet Âkif Ersoy’un *Safahât* isimli eserinin bir bölümünü teşkil eden Âsım kitabını daha önce duydunuz mu?

Sorusu sorulduğunda öğrencilerin; %16’sı “evet duydum”, %84’ü ise “hayır duymadım” cevabını vermiştir. 50 öğrenci içinden 42’si *Safahât*’tan

habersizdir. Öğrencilere sorulan sorunun cevabı bilgi içerikli değildir. Sadece duyup duymadıklarının belirlenmek istendiği bu soruya, öğrencilerin çok büyük bir bölümü olumsuz cevap vermiştir.

Âsım sizce örnek alınabilecek bir genç midir?

Soru yöneltmeden önce Âsım'ın korkusuz, idealist, çalışkan, başarılı, vatanperver bir genç olduğu anlatılmıştır. Bu soruya öğrencilerin %36'sı "evet örnek alınabilecek bir gençtir", %12'si ise "hayır örnek alınabilecek bir genç değildir" cevabını verirken geri kalan %52'lik bir kısım, herhangi bir cevap vermemiştir.

Mehmet Âkif Ersoy'un eserinde anlattığı Âsım gibi korkusuz, idealist, çalışkan, başarılı, vatanperver biri olmak ister misiniz?

Öğrencilerin; %76'sı "evet isterim" derken, %20'si "olsam da olur olmasam da olur" cevabını vermiştir. %4'ü soruya cevap vermezken, "hayır istemem" diyen öğrenci çıkmamıştır.

Mehmet Âkif Ersoy'u bildiğiniz kadarıyla kısaca tanıtır mısınız?

Öğrencilerin; %74'ü Mehmet Âkif Ersoy'un "İstiklâl Marşı şâiri" olduğunu belirtmiş, %18'i "millî şairimizdir" demiş, %2'si *Safahât* isimli eseri olduğundan söz etmiş, % 4'ü ise cevap vermemiştir. Dikkat çeken bir nokta; öğrencilerin şâir ile yazar arasındaki farkı bilmemeleri olmuştur. "İstiklâl marşı yazarıdır" diyen öğrenci sayısı azımsanamayacak kadar çoktur.

Hayranı olduğunuz, örnek aldığınız kişi veya kişiler kimlerdir? Kısaca tanıtabilir misiniz?

Bu soruya öğrencilerden çeşitli cevaplar gelmiştir. %14'lük bir öğrenci grubu örnek aldığı kişiler arasına futbolcu isimleri yazarken; yine %14'lük bir grup futbolcular dışında ünlü başka isimler yazmıştır. %16'sı akrabalarından örnekler verirken, %24'ü öğretmenlerinden örnek vermiştir. Öğrencilerin %24'ü Mustafa Kemal Atatürk'ü, %14'ü Hz. Muhammed (S.A.V.)'i, %4'ü Mehmet Âkif Ersoy'u örnek aldığı kişiler listesine yazarken, 1 öğrenci de "Mehmetçik" yazmıştır.

Öğrencilerin kendine örnek aldığı meşhurlar şöyledir: Grup Model (bir rock grubu), İvana Sert (modacı), Hakan Akkaya (modacı), Beren Saat (oyuncu), Michael Trevino (şarkıcı), Kemal Sunal (oyuncu), Yusuf Güney (şarkıcı), Azer Bülbül (şarkıcı). Futbolcular: Alex de Souza, Ronaldo, Messi, Mesut Özil, Quaresma. Öğrencilerin yabancı futbolcu isimlerini hatasız yazdıkları görülmektedir.

Sonuç

Âsım'a, şâiri tarafından yüklenen rol düşünüldüğünde; Âsım'ın sahip olduğu maddî-manevî özelliklerin bugünün gençleri için bir model teşkil etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin kendilerine seçtikleri modeller dikkat çekicidir. Türk ve İslâm tarihi düşünüldüğünde bu kadar geniş bir zaman dilimi ve coğrafyaya rağmen örnek aldıkları tarihî kahramanlar üç kişi ile sınırlıdır: Hz. Muhammed, Mustafa Kemal Atatürk ve Mehmet Âkif Ersoy. Bu kişiler de toplamda sadece öğrencilerin %42'lik bir kısmını teşkil etmektedir. Diğerleri futbolcuların, şarkıcıların, oyuncuların, modacıların isimlerini vermişlerdir.

Tartışma ve Öneriler

Türkçe öğretiminin genel amaçları doğrultusunda 12-14 yaş grubu ergenlerden, temel dil becerilerini geliştirmeleri için çokça kitap okumaları istenilmekte ve öğrenciler bu hedefe uygun olarak yönlendirilmektedirler. Okudukları kitapların edebî yönleri çok önemli olduğu gibi, bu kitaplarda verilen mesajlar da oldukça mühimdir; çünkü eserin edebî dili, kişinin estetik yönünün gelişmesine katkı sağlayıp dil gelişimini hızlandırırken, eserde verilmek istenilen mesajlara doğrudan kişilik gelişimini etkileyecektir. Hayatını yönlendirebilmek için doğru örneklerle karşılaşmayan ergen, zamanla kimlik bunalımına girebilmekte ve yaş ı ilerlediği halde kişiliğini oturtamamış olduğundan çeşitli kişilik bozuklukları sergileyebilmektedir. Çocuğun kimlik bunalımı yaşamaması için ona, okuduğunda kendini bulabileceği metin örneklerini sunmak gerekmektedir (Karakuş, 2010: 321).

İlköğretim ikinci kademe ders kitapları incelendiğinde metinler arasında Mehmet Âkif Ersoy'a ait metin örneklerine daha çok yer verilmesi önerilmektedir. Hayatı, eserleri, fikirleri ve yaptıkları ile Mehmet Âkif Ersoy tanınması ve tanıtılması gereken bir şahsiyettir. Âkif'in Âsım üzerinden gerek topluma ve gerekse gençlere anlattığı pek çok düşünce ve olay vardır. Bilinmesi halinde bireyin kişilik gelişimi için faydalı olacaktır. Çünkü model alma eğiliminde olan çocuk, okuduğu kitapların kahramanları ile kendisi arasında bir özdeşlik kurabilir. Bazılarının duygu, düşünce ve olaylar karşısındaki tutumlarını kendine mâl ederek hepsinden ortak bir çıkarıma varabilir. Böylelikle özendiği modellerin hepsinin farklı bir yanını benimsediğinde, ortaya aykırılıkları da bünyesinde barındıran, kendini tanımaya ve kendi olmaya çalışan, kişiliği gelişme aşamasında bir birey çıkar. Zaman içerisinde bütün bu farklılıkları hazmettiğinde ve gereken olgunluğa eriştiğinde ise kişiliğini oturtmuş olur. Bu kahramanların; çocuk gerçekliğine uygun ve onların girişimciliğini destekleyecek eylemleri çocuklar üzerinde de benzer davranış modellerine ve tepkilere yol açar (Karakuş, 2010: 164). Yapılan araştırma kendi kimliklerinden vazgeçme pahasına topluma bağlı kalabilen ya da karşıt politik gruplar içinde kaybolmayı tercih eden (Yalçın; Aytaş, 2002: 28) bu yaş grubu öğrencilerinin yeterli bir bilince sahip olmadıklarını göstermektedir.

Öğrenci görüşleri ile desteklenen bu çalışmada görülmektedir ki öğrenciler Mehmet Âkif'i de gençlere ideal model olarak sunduğu Âsım'ı da yeterince tanımamaktadır. Oysa bu yaş grubundaki gençler; kendileri ile özdeşlik kuracakları modeller ararlar. Bu modellerin farklı, önemli, aktüel değerlere transfer edilebilir olması gerekir (Yalçın; Aytaş, 2002: 28).

İlköğretim Türkçe ders kitapları incelendiğinde Mehmet Âkif Ersoy'a yeterince yer verilmediği görülmektedir. 2010-2011 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı okullarında özel bir yayınevini Türkçe ders kitabı işlenmekteydi. 2011-2012 eğitim öğretim yılında ise Millî Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı ders kitabına geçiş yapıldı. 2011-2012 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitapları incelendiğinde; kitaplarda Mehmet Âkif Ersoy'a ait bir metin olmadığı görülmektedir. Mehmet

Akif Ersoy'un *Seyfi Baba* isimli Őiri; öğrencilere yaşadıkları toplumun önemli bir gerçeğini anlatırken, onları kendi kültürlerinin içinde, hemen hepsinin çevresinde tanık olduğu bir olayın etrafında toplamakta ve toplumdaki yardıma muhtaç kimselerin, çevrelerinde yaşayan insanların maddî ve manevî desteğine ihtiyacı olduğunu öğretmekte, öğrencilere çevrelerindeki yaşlı ve kimsesiz insanlarla ilgilenmeleri gerektiğini anlatmaktadır (Karakuş, 2011). Yapılan araştırmada görölmektedir ki bu metin; Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından 2006 yılında hazırlanmış ilköğretim Türkçe dersi öğretim programında okuma metinlerinde bulunması gereken 27 özelliğe bakıldığında, öğrencilere pek çok yönden katkı sağlamaktadır (Karakuş, 2011). Öğrencilerin kendi kültürlerine ait metinlerle karşılaştıklarında daha istekli ve başarılı oldukları, *Seyfi Baba* örneğinde olduğu gibi birebir hayatlarına ait örnekler buldukları metinleri daha büyük bir ilgi ile okudukları gözlenmiştir. Mehmet Akif Ersoy'un *Seyfi Baba* isimli Őiri; öğrencilere yaşadıkları toplumun önemli bir gerçeğini anlatırken, onları kendi kültürlerinin içinde, hemen hepsinin çevresinde tanık olduğu bir olayın etrafında toplamaktadır. Bu da öğrenciler tarafından ilgi ile karşılanmakta ve derse katılımı arttıracak bir nitelik taşımaktadır (Karakuş, 2011).

Kaynakça

- Akçakoyunlu, S. (2008). *Kuşu'nun Son Arkısı: Âsım, Dili Yok Kalbimin: Âkif'e Dair*, s. 140-147. (1. Baskı). Adapazarı: Adapazarı Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Aktaş, F. S. (2007). *Mehmet Âkif Ersoy'un Safahat İsimli Eserindeki Ahlâk Anlayışı ile İlgili Görüşleri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akyüz, Y. (1986). *Mehmet Âkif'in Eğitim Görüşleri ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri, Ölümünün 50. Yılında Mehmet Âkif Ersoy'u Anma Kitabı*, s. 67-74, (1. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları.
- Armağan, M. (2007). *Âkif'in Âsım'ı da Darbeciliğe Soyunmuştur. Bülbülün Şarkısı: Mehmet Âkif Kitabı*, s. 220-223, (1. Baskı). İstanbul: Uludağ Yayınları.
- Ayvazoğlu, B. (t.y). *Üsküdarlı Âkif* (1. Baskı). İstanbul: Üsküdar Belediyesi Yayınları.
- Balci, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem Teknik ve İlkeler*. Ankara, Pegem Yayınları.
- Canım, R.; Çalık, E. (1995). *Mehmet Âkif ve İstiklâl Marşı*. (1. Baskı). İstanbul: Yedi iklim Yayınları.
- Cündioğlu, D. (2005). *Âkif'e Dair*. (1. Baskı). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Çebi, A. (2008). *Âkif'in İlk Şiir Toplamı Safahatta Eğitimsel Göstergeler*. I. Uluslararası Mehmet Âkif Ersoy Sempozyumu. sf. 51-60.
- Çapan, P. (2009), "Bir Üslup unsuru olarak Safâyî Tezkiresi'nde Örnek Verme İşlemi", *İstanbul Kültür Üniversitesi, Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi-Türkçenin Sözdizimi ve Türk Edebiyatında Üslup Arayışları- UTEK 2007 Bildiri Kitabı*, s.99-120, İstanbul.
- Doğan, M. (1989). *Camideki Şâir Mehmet Âkif* (1. Baskı). İstanbul: Nehir Yayınları.
- Doğan, M. (2007). Türkiye Yazarlar Birliği. *Mehmet Âkif, Türkiye'de modernleşme ve Gençlik Bilgi Şöleni* (1. Baskı). Ankara: TYB Vakfı Mehmet Âkif Araştırmaları Merkezi Yayınları, sf. 156-165.
- Düzdağ, E. (1988). *Mehmet Âkif Ersoy* (1. Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Düzdağ, E. (1989). *Mehmet Âkif Hakkında Araştırmalar* (2. Baskı). İstanbul: Mehmet Âkif Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Ekiz, O. N. (1985). *Mehmet Âkif*. (1. Baskı). İstanbul: Toker Yayınları.
- Eliaçık, R. İ. (2007). *Mehmet Âkif Ersoy: Hayatı, Fikirleri, Eserleri* (1. Baskı). İstanbul: İnşa Yayınları.
- Ersoy, M. Â. (1910). *Hasbihal*. Sırat-ı Müstakim, c. IV, nr. 96; s. 103-108.
- Ersoy, M. Â. (2011). *Safahât*. İstanbul: Bağcılar Belediyesi Kültür Yayınları Dizisi no: 131.
- Güvemli, Z. (1958). *Mehmet Âkif: Hayatı, Sanatı, Şiirleri* (3. Baskı). İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Haksal, A. H. (2006). *Âkif Duruşlu Âsım* (1. Baskı). İstanbul: İnsan Yayınları.

- Hekimoğlu, İsmail. (1997). *Mehmet Âkif'e Göre Dün Bugün Yarın* (1. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kaplan, M. (2003). *Kültür ve Dil* (15. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karakoç, S. (1996). *Mehmet Âkif* (7. Baskı). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakuş, N. (2010). *Türkçe Öğretiminde Kaynak Metinlerin Temalara Uygunluğu Yönünden Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karakuş, N. (2011). "Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Yeterliliği Üzerine Bir Örnek Çalışma", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*. Sayı 191. s. 165-182.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2000). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama* (10. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavcar, C. (1994). *Edebiyat ve Eğitim* (2. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Kavcar, C. (1986). *Mehmet Âkif'in Şiirlerinde Eğitim Değerleri, Ölümünün 50. Yılında Mehmet Âkif Ersoy' u Anma Kitabı*, s. 129-138, (1. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları.
- Kılıç, A. F. (2008). *Mehmet Âkif Ersoy'un Din ve Toplum Anlayışı* (1. Baskı). İstanbul: Değişim Yayınları.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik Psikolojisi* (6. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Mengüşoğlu, M. Ö. (2007). *Müstesna Şair Mehmet Âkif*. (1. Baskı). İstanbul: Pinar Yayınları.
- Neuman, W. L. (2008). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri* (2. Baskı). İstanbul: Yayınodası Yayıncılık.
- Özbay, Y. (2001). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* (2. Baskı). Trabzon: Erol Ofset.
- Özer, Ali. (1986). *Mehmet Âkif'in Eğitim Görüşleri, Ölümünün 50. Yılında Mehmet Âkif Ersoy*, s. 177-202, (1. Baskı). İstanbul: Marmara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Özlük, N. (2007). *Türk Basınında Mehmet Âkif Ersoy Üzerine Polemikler*. (1. Baskı). İstanbul: Mehmet Âkif Ersoy Fikir ve Sanat Vakfı Yayınları.
- Piaget, J. (2007). *Çocukta Dil ve Düşünme* (S. E. Siyavuşgil, Çev.) (1. Baskı). Ankara: Palme Yayıncılık.
- Sarıhan, Z. (1996). *Mehmet Âkif*. (1. Baskı). İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Tarlan, Ali N; Topçu, N. (1957). *Mehmet Âkif* (1. Baskı). İstanbul: Milliyetçiler Derneği Neşriyatı.
- Tezcan, M. (1997). *Türk Kişiliği ve Kültür-Kişilik İlişkileri* (1. Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Tezcan, M. (1987). *Kültür ve Kişilik* (1. Baskı). Ankara: Bilim Yayınları.
- Timurtaş, F. K. (1962). *Mehmet Âkif ve Cemiyetimiz* (1. Baskı). İstanbul: Yağmur Yayınevi.
- Türkiye Yazarlar Birliği. (2007). *Mehmet Âkif, Türkiye'de modernleşme ve Gençlik Bilgi*

- Şöleni (1. Baskı). Ankara: TYB Vakfı Mehmet Âkif Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Vakkasoğlu, V. (2003). *Mehmet Âkif* (1. Baskı). İstanbul: Nesil Yayınları.
- Yalçın, A; Aytas, G. (2002). *Çocuk Edebiyatı* (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yetiş, K. (2006). *Bir Mustarip Mehmet Âkif Ersoy* (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yetiş, K. (1992). *Mehmet Âkif'in Sanat- Edebiyat ve Fikir Dünyasından Çizgiler* (1. Baskı). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Yetiş, K. (2007) Türkiye Yazarlar Birliği. *Mehmet Âkif, Türkiye'de Modernleşme ve Gençlik Bilgi Şöleni* (1. Baskı). Ankara: TYB Vakfı Mehmet Âkif Araştırmaları Merkezi Yayınları, sf. 138-143.
- Yıldırım, A. (2005). *Mehmet Âkif Ersoy'a Göre Tanrı ve Özgürlük*. Yayınlanmamış doktora tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A; Şimşek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yücebaş, Hilmi. (1958). *Bütün Cepheleriyle Mehmet Akif* (1. Baskı). İstanbul: Dizerkonca Matbaası.

Âsım'ın Nesli, Bugüne Tesirleri ve Eğitim Değeri

Neslihan KARAKUŞ

ÖZET

“Âsım'ın sahip olduğu maddî-manevî özellikler bugünün gençleri için bir model teşkil ediyor mu/etmeli mi?” sorusuna cevap aranan bu çalışmanın amacı; Kurtuluş Savaşı yıllarının idealize edilmiş genç tipi Âsım'ın sahip olduğu değerlerin bugünkü genç nesillere aktarılmasına katkı sağlamaktır. Safahat'ın 6. kitabı Âsım, ideallerin zirvelerini yakalamak isteyen gençler için, ana hatları çok iyi belirlenmiş bir yol haritası gibidir. Günümüz gençlerinin çoğunun bu yol haritasından haberi yoktur.

Model alma eğiliminde olan çocuk, okuduğu kitapların kahramanları ile kendisi arasında bir bağ kurabilir. Bazılarının duygu, düşünce ve olaylar karşısındaki tutumlarını kendine mâl ederek hepsinden ortak bir çıkarıma varabilir. Böylelikle özendiği kahramanların hepsinin farklı bir yanını benimsediğinde, ortaya aykırılıkları da bünyesinde barındıran, kendini tanımaya ve kendi olmaya çalışan, kişiliği gelişme aşamasında bir çocuk çıkar. Zaman içerisinde bütün bu farklılıkları hazmettiğinde ve gereken olgunluğa eriştiğinde ise kişiliğini oturtmuş bir fert olur. Kişiliklerinin oluşmaya başladığı, bu nedenle de iyi modellerle karşılaşmaları gerektiği bir zamanda onları, Âsım'dan haberdar etmek gerekmektedir.

Bulgular ve yorumlar kısmında; bugünün gençliğinin Mehmet Âkif'i ve Âsım'ı ne kadar tanıdığına yönelik yapılan araştırmaya yer verilecektir. Sonuç bölümünde; Mehmet Âkif'in idealindeki gençliği simgeleyen Âsım ile bugünkü gençler ele alınarak bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Âkif, Âsım, çocuk ve gençlik edebiyatı, model alma.

Asım's Generation, Influence To Today And Educational Values

Neslihan KARAKUŞ

Abstract

The purpose of this study is, which try to answer the following question "Does Asım's spiritual features are a model for today's young people or it should be?", to contribute to transfer values that Asım's had as a idealized young in the years of the War of Independence to today's younger generations. Asım is the sixth book of Safahat which is like a road map which is main lines are well defined for the young people who wanted to capture peaks of ideals. Many of today's youth does not know the road map. The children tend to model, could establish a link between with the heroes of the books that he/she reads. Some of the feelings, thoughts and events all through the appropriation of their attitude towards a common deduction surrounding it. So emulate the heroes of a different aspect of all of them had adopted, that the breaches of the embodied, trying to be self-recognition and their own personality, stage of development occurs a child. Over time, all these differences and to assimilate reaches maturity in the personality of an individual is him sit. Started to form their personalities, so they should be good models encounter them at a time, to inform the need from Asım. Results and comments on the; today's youth, Mehmet Akif and Asım'ı for how much he knows the place will be given to research. In the conclusion; An evaluation will be made between Asım, who symbolized the young in the ideals of Mehmet Akif, and today's young.

Key Words: Mehmet Akif, Asım, children's and youth literature, model-making.